

A vitorlás hadihajók osztályozási rendszere a Royal Navy-ban

Contributed by Huszár László

2012. August 03. Friday 00:00

Last Updated 2012. August 03. Friday 12:20

There are no translations available. A vitorlás hadihajók kategorizálására a Királyi Haditengerészet és eládegy minősítési rendszert használtak a 17. század elejétől, a 19. század közepéig.

A hajókat kezdetben az alapján osztályozták, hogy hány ember kellett a kiszolgálásukhoz, később a kerékre szerelt ágyúk száma szerint.

Kezdeti időszak

Az első lépés az osztályozás bevezetése felő a 15. század végén és a 16. század első felében történt, a flottában a karakkok (Á-gy a Mary Rose, a Peter Pomegranate és a Henri Gráce Dieu) megnevezése a "great ships" (nagy hajó) lett.

A minősítés alapja a hajó méretének, súlyának nagyságát valós megbecslése, a legénység vagy az ágyúk száma.

Amikor a karak elnevezés megszűnt és megjelent a 16. század végén az új típusú hajó a galleon, a "great ships" elnevezést hivatalosan kiterjesztették a flotta összes nagyobb hajójára.

1. lépés

1. lépés: Peter Pomegranate VIII. Henrik 1510-ben épílt 600 tonnás nagy karakja. A hajót 1536-ban átépítették. Ekkor 185 katona, 185 tengerész és 30 tüzészt szolgált rajta, 36 ágyúval és 66 swivelrel (forgótalpas ágyú) szerelt fel. Az utolsó említése 1558-ban történt.

A Stuart korszak

Az a formális rendszer, amiben felosztják a flotta hadihajóit és számmal jelölt csoportokba, illetve osztályokba sorolják, azonban csak a Stuart korszak korai szakaszában alakult ki. Az első lista egy ilyen kategorizálásról 1604 közeli időből származik.

Ebben az időben Royal Navy hadihajói négy csoportba voltak sorolva annak alapján, hogy a tengeren hány ember volt szükségük a kiszolgálásukhoz.

- Királyi hajás (a legnagyobb hajás, korábban a "great ships" csoportja) 42-55 Ágyóval felszerelve
- Nagy hajás (a tőbbi nagy hajás csoportja) 38-40 Ágyóval felszerelve
- Képezes hajás csoportja; 30-32 Ágyóval felszerelve
- Kis hajás csoportja; 30-nál kevesebb Ágyóval felszerelve

I. Királyi uralkodása alatt ez a négy csoport lesz számokkal jelölve és képezi majd az alapját a későbbi osztályozásnak.

A királyi hajás most elsőrangú megnevezést kap, a nagy hajás másodrangú, a képezes hajás harmadrangú, és a kis hajás negyedik lesz.

Nem sokkal később a struktúrát ismét módosították, a rangot az osztály megnevezésével változtatta, és további változások az egykori kis hajásokat negyedik, ötödik és hatodik osztályba sorolták.

A korai osztályozás kiindulópontja nem az Ágyuk száma, hanem a "készséges" lészes volt. Ez az osztályozás 1626-ban kezdődött, 1650-ben lényegesen módosult az egyes hajásokra vonatkozó lészes tekintetében.

Az osztályozás 1660-ban megváltozott, a lészes alapra itt kerültek a kerek Ágyók száma szerinti osztályokra.

Majd Samuel Pepys az Admirális titkára felvizsgálta a struktúrát és 1677-ben lefektette az újat, mint egy "népnyes, egyetemes és megváltoztathatatlan" besorolást. A minősített hajás egy adminisztratív és katonai egy lett.

Az Ágyók száma és száma határozta meg a hajás méretét, a személynét lészesét, és Ágy a munkabőr és szákséges készesek mennyiségét.

A besorolás azt is meghatározta, hogy a hajás előre érés-e ahhoz, hogy a sorvonalba beilleszthesse.

Pepys eredeti besorolását többbször korszerűsítették, Ágy 1714-, 1721-, 1760-, 1782-, 1801- és 1817-ben.

A meghatározás irányszabását a fejlődésben, az egyes osztályokon belül a lehető legnagyobb számú Ágyó alkalmazásával a tervre volt.

Pepys az első osztályú hajásához 90-nál több Ágyót rendelt. A másodosztályú 80 vagy több, a harmadosztályú 50 több, a negyedosztályú 38 vagy több Ágyóval rendelkezett.

Az ötödik osztályúnak legalább 18 Ágyóra volt szákséges.

A hatodik osztályú hajás a kezdetekkor 6 Ágyós volt. Ez később 18-ra, majd 24-re nőtt, míg végül 1714 után 20 Ágyó alatt a hajás már nem voltak osztályba sorolva.

Az Ágyuk száma természetesen a más osztályokban is állandóan emelkedett, Ágy a besorolás sok időnként módosultak.

Ezeket az Admirális az új nevezett establishmentekben határozta meg.

2. kép

2. kép: Az 1610-ben épült 1200 tonnás „Royal Pince” 55 ágyúos hajó. Táblászerűt építettek, ágy 1641-ágyúra, majd 1663-ban 92 ágyúra. Vízre bocsátásakor „király hajó”, majd első rangú hajó, végül első sorhajó volt a besorolása. A befogadásakor közelében 1400 tonnára növekedett. 1666-ban veszett oda a másodlagos angol-holland háborúban.

{mospagebreak title=Hajó osztályok}

Első, másod és harmad osztályú sorhajók

Az első-, másod- és harmad osztályú hajókat sorhajónak nevezték, mert csata esetén egymás mellett álltak, sorban vonultak fel.

Az első és másod osztályú hajók 3 fedélzettel épültek, azaz 3 fedélzeten folyamatosan sorakoztak egymás mellett nagy kaliberű ágyúk. A fedélzetek elnevezése: lowerdeck, middledeck és upperdeck (alsó, középső és felső fedélzet). Kisebbségi ágyúk voltak elhelyezve quarterdeeken, a forecastlon és a poopdeeken.

3. kép

3. kép: 96 ágyúos, 3 fedélzetes, 1703-ban épült, 1720 tonnás, első osztályú sorhajó

4. kép

4. kép: 84 Ágyás, 3 fedélzetes, 1669-ben épített másodosztályú sorhajó.

A másodosztályú hajók kőfedélzetesek voltak, azaz kőt végigfutás Ágyásfedélzetűk volt, a lowerdeck az utolsó (alsó és felső fedélzet). Ezeknél is kisebb Ágyások voltak elhelyezve a quarterdecken, a forecastlon és a poopdecken.

Voltak azonban kivételek is. 1690-től nagy, 80 Ágyás másodosztályú hajókat kezdtek építeni három fedélzettel, a 1750-ben végül ezt a peridus és a 80 Ágyásokat kőfedélzetesként építették.

5. kép

5. kép: A HMS Ipswich 1694-ben épített 70 Ágyás, 2 fedélzetes, másodosztályú sorhajó.

Negyed, ötöd és hatod osztályú hajók

A negyedosztályúaknak, 50 vagy 60 Ágyásuk volt kő fedélzeten. 1756-ig sorhajóként alkalmazták ezeket. Ekkor már úgy érezték, hogy az 50-Ágyások túl kicsik a csatasorhoz. A nagyobb 60 Ágyások azonban továbbra is sorhajónak számítottak. Az újonnan építettek azonban már 64 Ágyásokra bővítették, de az osztályozásuk nem változott.

6. kép

50 Ágyás, 2 fedélzetes, negyed osztályú hajó 1719-ből

7. kép

60 Ágyás, 2 fedélzetes negyed osztályú hajó 1735-ből

A haditengerészet a kisebb negyedosztályúakat konvoj kíséretre, vagy zászlóshajónak alkalmazta a tengeri állomásokon.

Az ötödösztályú hajó 1690-ben kötfedélzetes volt 40-44 Ágyával, vagy lehetett másfél Ágyásos 32 Ágyával, 1690 és 1730 közötti időben 36 Ágyával. A kisebb kötfedélzeteseknél eredetileg elmosódott a határ a negyed Ágyásosztályú hajók között.

8. kép

8. kép: 40 Ágyás, 2 fedélzetes, ötödösztályú hajó 1685-ből.

A legteljesebb felszereltségű hajó a 18-ik század kezdetén Ítáliában másfél soros volt ("demi-batterie). Néhány nehézséget szíjllátott az alsó fedélzeten, (ami lakóter, valamint gyakran evezés fedélzet is volt), egy teljes soros hordozott a felső fedélzeten és kisebb sorokat a quarterdecken. Az alacsony oldalmagasság miatt, azonban az alsó sorosablakok nagyon közel voltak a vízszinthez, ezért rossz időjárás esetén gyakran lehetetlen volt használni az alsó sorosfedélzetet. Az felszereltségű hajókat sose használták sorhajó vonalban.

9. kép

9. kép: Másfél soros (â€ždemi-batterie), 32 soros hajó. A lowerdecken 4 db 12 fontos, az upperdecken 24 db 9 fontos, a quarterdecken 4 db 3 fontos sorosval. A kázzápen található ablak nem sorosport, hanem rakodás nyílás cöljára van kialakítva.

A 18 század közepén bevezettek egy új felszereltségű tőpust a klasszikus, vagy "true" (igazi) fregattot, amelynek az alsó fedélzetén nincsenek sorok. Sorokt kizárólag csak a felső fedélzetén hordott, amelyekkel rossz időben is harcolni. Ezek 32, később 36, majd 38 db sorosval rendelkeztek.

10. kép

10. kép: 32 soros, 660 tonnás felszereltségű fregatt 1757-ből. Fegyverzete: fedélzeten 26 db 12 fontos, a quarterdecken 4 db, a forecastlon 2 db 6 fontos soros.

A hatodosztályú fregattoknak I. nyegében két csoportja volt. Az egyik a 28 soros, 24 db 9 fontossal a fő fedélzeten

db 3-4 fontossal a quarterdecken, a másikk csoport a "post ship" (hajás után) 20-24 korszakotti Ágyval. Ez utóbbiak többségében kicsik voltak ahhoz, hogy hiva-talosan fregattnak tekintsék őket, habár bizalmas stílusban gyakran ebbe a csoportba sorolták ezeket is.

Parancsnoka a "post-captain" volt, aki a legalacsonyabb tisztirangot viselte a flottában. A hatodosztályú kisebb méretű fregatt általában használatos volt konvojok és seregek, valamint kádra, a zenetek korszakos feladataira.

11. kép

28 Ágyú, hatodik osztályú, 586 tonnás fregatt 1763-ban

12. kép

20 Ágyú, hatodik osztályú, 280 tonnás "post ship" 1715-ben

Osztályon korszakos hajók

Á

Az osztályozási rendszer nem kezelte a hatodik osztály alatti hajókat. Ezek voltak az osztályon korszakos hajók. A nagyobb osztályon korszakos hajókat általában "sloop" néven ismerték. Ez a kifejezés azonban egészen zavarba nem hozta a nagyobb osztályon korszakos hajókat, a korszakos hajóknál, a korszakos hajóknál, amikor ilyen finomságokkal találkozunk, hogy "ship-sloop", "brigg-sloop", "ketch-sloop", "sloop-of-war" (a tengerészeti kifejezésben a "sloop" csak általában nos-társ vagy "korvet" (ez egy francia elnevezés, amit a brit tengerészlet csak 1840-ben vett át).

Technikailag a "sloop-of-war" kategória elméletben tartalmazott minden osztályon korszakos hadihajót, ideértve a bombázókat is.

A napoleoni háborúk idején a Royal Navy 40%-al növelte a szolgálatban álló sloopok számát, mivel nagy számban kellenek ezek a kis hajók konvojok és seregek ellen és zsákmányolásra.

13. kép

13. kép: 16 éves, 300 tonnás slop-of-war, más elnevezés szerint "ship-sloop" 1775-ből. A teljes vitorlázatú sloopok nevezteként is ismert.

14. kép

12 éves 140 tonnás "ketch sloop" 1752-ből

15. kép

18 éves "brigg-slop" a 19. század elejéről

16. kép

16. kép 18. századi hadi cutter a 18. század végéről.

Az egyik mérése a hajók méretével egyértelműen csatlakozott. Például egy elsőosztályú sorhajó alsó tegecsorban 2 fontos ágyúkat álltak, egy cutter fedélzetén pedig csak 3-4 fontosak voltak.

{mospagebreak title=Osztályok változásai}

Osztályozás az ágyúk száma alapján

A fa kerekeken mozgatott, hosszú csúszkával, eltolható ágyúk határozták meg a hajó osztály-lyét. Nem számolták a kisméretű forgótalpas ágyúkat ("swivel") és a kisebb fegyvereket.

Gyakran volt kiegészítés a hajó által hordozott az az osztály által elárt ágyúk száma kiegészít.

Pálda erre a HMS Cynthia, amely 18 Ágyás konstrukció volt. A besoroláskor ezt csak-kentettök 16 db 6 fontos Ágyás vágó 1/4I felszereltök 14 db swivellel.

A hajákon voltak más fegyverek is, amelyeket nem számították be az osztályozásnál. Ilyen volt a mozsár, a tarack, vagy a csának Ágyás (éžboat guns). Ez egy kis Ágyás volt, amit a hajácsánakok orrára szerelve, a partraszállások táztájmogatására használtak.

Ilyen volt a carronád is, amit bár használtak, de 1778-ig nem számoltak vele. A carronád 1770 után jelent meg, ez egy rövid csővélés relatíve rövid hatótávolságú Ágyás volt fele sállal, mint a hosszú csővélés csőszdáján mozsárcarronádok általában a felső fedélzetten, a quarterdecken, a forecastlon álltak, náha pedig helyettesítésként, vagy tartályokban voltak.

Amikor a carronád kerek Ágyást helyettesített, akkor általában beszámították az osztályozásba, de nem mindet Ágy a haján meg volt, vagy nem volt meg az osztályozás szerinti Ágyás mennyiség, noha az osztályba sorolt hajákon lehetettek 12, 18, 24 vagy 32 fontos carronádok is.

A HMS Armada harmadosztályú hajás példájul 74 Ágyásnak volt besorolva. Hordott 28 db 32 fontos Ágyást a gundecken (alsó fedélzet), 28 db 18 fontos Ágyást az upperdecken, 4 db 12 fontos Ágyást és 10 db 32 fontos carronádot a quarterdecken, 2 db 12 fontos Ágyást és 2 db 32 fontos carronádot a forecastlon, és 6 db 18 fontos carronádot a poopdecken.

A 74-Ágyás haján volt tehát 80 db lőveg: 62 Ágyás és 18 carronád.

Amikor a carronádok alkották a fő fegyverzet egy részét (vagy néhány esetben az egészét), akkor Ágyásnak számítottak.

Pálda a Bonne Citoyenne. Ez egy 20 Ágyás korvett volt a francia haditengerészetnél, amit elfogtak a britek, és besorozták a Royal Navyba, mint 20 Ágyás éžpost ship-et HMS Bonne Citoyenne néven. Rendelkezett 2 db 9 fontos Ágyással és 18 db 32 fontos carronáddal.

A Royal Navy osztályozási rendszere a napoleoni háborúk alatt

Á

Típus

Osztály

Ágyók

Ágyás

fedélzet

Á
Személyzet

Megkötél-tárfogat

(burden tun)

Szolgáltatban

1794

Â
Szolgáltatban

1814

Â

Sorhajók

1

100-120

3

850 - 875

2500

5

7

Â

2

90-98

3

700 - 750

2200

9

8

Â

3

64-80

2

500 - 650

1750
71

103

Å
4

50-60

2

320 - 420

1400
8

10

Fregattok
5
32-44
1 vagy 2

200 - 300

700-900

78

134

6
28

1

200

450-550

22

0

Post ship
20-24

1
140-160

340-450

10

25

Sloop-of-war

Osztráklyon

kövérli

16-18

1

90-125

380

76

360

Ágyás

brigg

cutter

schooner

Â

4-18

1

20-90

< 220

Â
Â

A Royal Navy 1756 után nem sorolta a kisebb negyedosztályú (első sorban az 50 ágyúos hajókat) a sorhajó osztályba.

Az általános osztályozás ezeket a kisebb hadihajókat konvojok-sőrá, járő, vagy mint cirkáló hajókat használta, a kőfedőzetesektől le egészen az ágyúos briggékig és cutterekig.

A nagyobb ötös osztályú 40-44 ágyúos hajók kőfedőzetesek voltak és ágy alakilag nem voltak fregattok, habár a napoleoni háborúk alatt építettek már 40 ágyúos hajók is egy ágyúfedőzettel a fregatt kategóriában.

A hajó befogadókapacitást a vízburden tonnában adták meg. Ezt az alábbi táblázat szerint lábban számolták, "k" 1/2"/94. A vízburden a hajó hosszát jelenti az orrtől a farig, a vízburden a hajó legnagyobb szélességét. E megjelölés a sírt adott.

Az 1817-es változások

Az osztályozási rendszer 1817 februárban változott. Ettől kezdve minden carronid ágyúnak számított. A korábbi időkben a carronid csak akkor számított ágyúnak, ha ágyút helyettesített, (kivéve ha sloop vagy postship fedőzetes főtűztoronyt alkotta), ágyú ettől fogva a carronidokat mindig számították.

Az 1856-os változások

Az első osztályú hajók ezután 110 vagy még több ágyúval, 1000 fős személyzettel, a második osztályúak 110-80 kőzetes ágyúval és 1000 - 800 kőzetes embert. A harmadosztályúak 80-60 kőzetes ágyúval és 800-600 kőzetes személyzettel rendelkeztek.

A negyedosztályú fregatt építésénél hajókon 600 - 410 fős, az ötös osztályú hajókon 410 fős, a hatod osztályúak 410 fős szolgált.

Más szempont szerinti osztályozás

Az osztályozási rendszer nem csak az osztályba soroltságot adta meg. A vitorlás időszakban az osztályba sorolt hadihajás neve a "ship" volt, ami mindig három árboccal és keresztvitorlával rendelkezett. Az a vitorlás hajás, ami csak egy vagy két árboccal rendelkezett nem volt "ship". És a vitorlás körében nem is nevezik soha annak.

Az osztályon kívülli hajások mind kettő vagy egy árbocosak voltak, snow, ketch, brig, schooner, vagy cutter vitorlázattal.

Ez akkor is igaz, ha létezett egy kevés számú három árbocos, kereszt vitorlázatú sloop-of-war, ezeket azonban ship-sloop néven megkülönbéztették a többbitől.

Szokás volt még, ha egy alacsonyabb besorolású hajón, egy magasabb rangot viselő személy parancsnokolt, akkor a hajót magasabb kategóriába sorolták át.

Erre példa Pitt Burnaby Greene esete, aki "commanding officer" volt a Bonne Citoyenne-en 1811-ben "post captain" rangban, ezért a hajás besorolását sloopú áttették post ship besorolásba.

Az osztályozási rendszer vége

Az osztályozási rendszer 1876-ban a Royal Navyban megszűnt, amit az Admirális az új rendszerű ágyú, a gőzhajtás, a vas és acél árpát-anyag bevezetésével indokolt meg, ami már lehetetlenné tette a hajók erejének ágyú száma szerinti megállapítását.

Forrás: http://en.wikipedia.org/wiki/Rating_system_of_the_Royal_Navy

2012. július 22-én

hajás